

hely. Cölöplyukakat nem azonosítottunk. A feltárt gödörök nagy része méhkas alakú volt. Közülük az egyikben egy kutyacsontvázat találtunk.

A lelőhelyen az egyetlen feltárt temetkezés szintén a császárkorba keltezhető. Az É-D-i tájolású sír feltárásakor nem látszott, egy árok bontásakor került elő. Csak a csontváz egy részét sikerült megmentenünk, a koponyából csak az alsó állkapocs maradt meg, illetve felkar, comb és lábszártöredékek. A nyakánál 7 szem gyöngyöt találtunk.

A császárkorra keltezhető objektumok leletanyaga nagyrészt jól iszapolt szürke- és téglaszínű korongolt, ill. durvább, korongolatlan kerámia, egy terra sigillata töredék. Volt néhány vastárgy (pl. fibula) és csonteszköz (pl. lyukasztó) is. Sok volt az állatcsont. A feltárt leletanyagból említésre méltóak a gyöngyök, ill. egy tükör.

Az Árpád-korra keltezhető 41 objektum közül 8 ház, 2 ipari létesítmény, 1 kemence, 28 gödör és 2 árok. A házak általában véve négyszög vagy lekerekített négyszög alakúak voltak. Méreteik hasonlóak: a legkisebb 280×300 cm, a legnagyobb 370×400 cm. Háromban sikerült cölöpszerkezetet, hatban pedig kemencét megfigyelnünk. A tetőszerkezetek házanként változtak. Volt olyan, ahol a 4 cölöplyuk a Ny-i és a K-i oldal közepén, ill. a DNy-i és DK-i sarokban volt. Egy másik házban a három cölöplyukat az épület ÉNy-i sarkában, ill. az északi és a déli oldal közepén találtuk meg. A kemencék a házak ÉK-i részében voltak, egy esetet leszámítva, amikor az épület K-i végébe tapasztották. Csak egy objektum esetében sikerült azonosítanunk a kemence munkagödrét is. Találtunk egy szabadtéri kemencét is munkagödrével együtt. Az öt árokszakaszz összefüggött, vagy vízelvezető árok volt vagy a karamokat kerítették körbe.

ASTALOŞ, CIPRIAN – HÁGÓ ATTILA – MARTA, LIVIU – POP, DAN

284. Nyíregyháza-Felsősim, Gyebrás-tanyától ÉK-re (Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, B, Sza, Á

Az M3 autópálya nyomvonalának 2003. évi terepjárása során az alacsony dombháton került elő egy ponton egy fél-orsógomb és egy igen rossz megtartású koponyatöredék. A lelőhelyet ez alapján regisztráltuk (161. és 161/a). A lelőhely két, egymással csaknem párhuzamosan futó magas dombvonulaton húzódik. A feltárt terület V alakú, a nyomvonalat és a hozzá csatlakozó útkorrekciót érintette. A lelőhely K-i és Ny-i szélét sikerült lezárunk, É-ra és D-re messze túlnyúlik a feltáráson.

2005. július 21. és október 3. között 19 920 m²-nyi területen egy császárkori és egy Árpád-kori temető sírjait bontottuk ki. Összesen 377 régészeti objektum került elő: 1 késő bronzkori árok, 1 őskori gödör, 153 császárkori sír, amelyek közül 34 kerítőárkos, 13 körárkos, 39 kísérőárkos (két oldalról fülszerűen egy-egy rövidebb árok keretezte), volt további 9 császárkori árok, 5 császárkori gödör, 1 császárkori cölöplyuk. Az Árpád-kori

temetőnek 102 sírját figyeltük meg. Kérdéses a kora 22 gödörnek, 5 ároknak, 1 cölöplyuknak.

A császárkori leletanyag igen gazdag annak ellenére, hogy a sírok zöme rabolt. Nagyobb mennyiségben került elő római import (pl. emailos fibulák), de akadt germán eredetű tárgy is. Több aranytárgy került napvilágra: torques, vödöröcsüngő, lunula. A sírok edénykészlete szokatlan, archaikus. A rítus jellegzetes szarmata, ezen belül megfigyelhetők keleti elemek is (pl. négyszögletes árok temetkezés nélkül, saroglya a halott alatt). A Felső-Tisza-vidék egyik legkorábbi szarmata temetője, a Kr. u. 2. században kezdődött el a használata.

Az Árpád-kori temetőben sok érme került elő, ami alapján inkább a korszak második felére keltezhetjük a sírok zömét. A többitől elkülönülve került elő egy rabolt, nyúzott lovas temetkezés, melyet a mellékletül adott nyéltámaszos balta a 10. századra keltez. Egy másik – alaposan kiszántott – lovas temetkezés maradványai közvetlenül az S végű hajkarikás sírok szomszédságában helyezkedett el.

A leletanyag a Jósa András Múzeumba került.

Munkatársak: Babolcsi Andrea régész; Bakos János, Bocz Péter, Mester Andrea ásatási technikusok; Gábor Tamás, Kiss László rajzoló; Bene Zsuzsanna, Heipl Mónika egyetemi hallgatók.

ISTVÁNOVITS ESZTER – ALMÁSSY KATALIN

285. Nyíregyháza-Felsősim, Henzsel-tanya

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Á

2005. június 15-én lelőhely-azonosítás céljából helyszíni szemlét tartottunk a területen, ahol 3 éve egy róka-lyukban csontokat és egy keresztet találtak. Erről 2004 őszén szereztünk tudomást. A leletet jutalom ellenében a találó átadta a múzeumnak: az öntött bronz ereklyetartó kereszt előlapján vésett Krisztus ábrázolás, hátlapján már eléggé elmosódott görög betűs szöveg, minden bizonnyal Jézus Krisztus nevének rövidített alakját tartalmazza. A megmutatott lelőhelyen a horhos mindkét oldalát bejártuk, azonban a felszínen egy bronzkori cserépdarabon kívül embercsontot nem találtunk. Ez jó jel: a sírok még nem lettek megbolygatva. A területen valószínűleg a 10. sz. második felében, vagy utolsó harmadában megkezdett, becslésünk szerint 20–80 síros Árpád-kori temető található.

NÉMETH PÉTER

286. Nyíregyháza-Felsősim, Pócsik-tanya

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Ő, Sza

2005. szeptember 14. és október 4. között előzetes régészeti feltárást végeztünk az M3 autópálya tervezett nyomvonalába eső 162. sz. lelőhelyen, a 219+220–219+280 km közötti szakaszon. A lelőhely egy K–Ny irányú kis domb déli oldalán és a tőle Ny-ra elterülő vízjárta mélyedésben található. A 2003. évi terepbejárás során a jelenlegi Gyebrás- és Pócsik-tanya közötti fekete, kö-

tött talajban kevés őskori és császárkori cserepet gyűjtöttünk.

A 3744 m²-nyi lelőhelyen 2 házalapot, 6 cölöplyukat, 57 gödröt és két kerítő-, illetve vízelvezető árkot sikerült feltárnunk. Az objektumok többségének leletanyagát a császárkori szürke és téglaszínű korongolt kerámia, kézzel formált durva edények töredékei és állatcsont alkotta.

Őskori leletanyagot 1 gödörben dokumentáltunk. Császárkori leletanyagot 2 ház, 29 gödör és egy árok tartalmazott. Utóbbiban a kerámiatöredékek mellett egy macska tetemét tártuk fel. A félig földbe mélyített, cölöpszerkezetes házak a terület DNy-i oldalán jelentkeztek. Betöltésükből terra sigillata töredék, szürke, korongolt, illetve durva házikerámia és jelentős mennyiségű állatcsont származott.

Munkatársak: Gábor Tamás, Kiss László rajzolók.

BABOLCSI ANDREA – ISTVÁNOVITS ESZTER – SCHOLTZ RÓBERT

287. Nyíregyháza, Ipari park II.

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Á

A Szabolcs-Szatmár-Bereg Megyei Múzeumok Igazgatósága 2005. augusztus 8. és szeptember 21. között megelőző feltárást végzett a leendő beruházás helyén. A terület közvetlen szomszédságában a megelőző években bronzkori és Árpád-kori települések nyomai kerültek elő.¹³

A tervezett 80×100 m-es csarnok helyén feltárt 95 objektum közül 87 bizonyult régészeti jelenségnek. Árpád-kori leletanyagot 29 gödör, 13 ház, 14 kemence, 23 cölöplyuk és egy kút tartalmazott. Hat árokban és 8 gödörben nem találtunk régészeti leleteket. Utóbbiak a településen belüli helyzetük és az Árpád-kori objektumok betöltéséhez hasonló betöltésük alapján feltételezhetően erre a korszakra keltezhetőek. A belső kemencés Árpád-kori házak a terület Ny-i, magasabb részén, nagyjából egy ÉNy-DK irányú sorban húzódtak. A házak igen szerény leletanyagot, elsősorban szemcsés, hullámvonal-mintás kerámiát, illetve állatcsontot tartalmaztak. Fém tárgyakat a szórványos vassalakokon kívül nem sikerült dokumentálnunk.

A leletanyag a Jósa András Múzeumba került.

Munkatársak: Gábor Tamás, Kiss László rajzolók, Mester Andrea gyűjteménykezelő.

SCHOLTZ RÓBERT

288. Nyíregyháza-Mandabokor, Ági-telep

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) Szk

2004-ben az M3 autópálya nyomvonalán végzett teretbejárás során kisebb mennyiségű szkíta kerámia került elő a rozsréti út É-i oldalán. 2005 májusában a gépi humuszolás során beigazolódott, hogy a területen régészeti lelőhely húzódik (153. sz. lh.). Június végén megelőző feltárást kezdtünk. A kirajzolódó objektumok közül 12 csontvázas, 15 urnás és 4 szórt hamvas szkíta temetkezésnek bizonyult. Az előkerült urnák közül egy sem volt ép, néhányat majdnem teljesen megsemmisített a szántás. Nem kizárt, hogy a temető hajdanán több sírből állhatott. A fennmaradó tizenegy objektum közül egy újkori árok és öt újkori gödör mellett három objektum (két gödör és egy árok) korát nem tudtuk meghatározni, egy pedig geológiai jelenségnek bizonyult.

A leletanyag a nyíregyházi Jósa András Múzeumba került.

Munkatársak: Istvánovits Eszter régész és Bocz Péter ásatási technikus.

GERGELY BALÁZS

289. Nyíregyháza-Mandabokor II.

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Sza

2005. szeptember 21. és november 16. között végeztük az M3 autópálya 154. sz. lelőhelyének megelőző feltárását. A környezetéből alig kiemelkedő homokháton 176 régészeti objektumot bontottunk ki.

Egy bizonytalan, mély, esetleg kútként szolgáló császárkori objektumon, ill. egy kérdéses korú árkon kívül csak gödrök kerültek elő. Az objektumok közül 54 császárkori, 1 kora bronzkori, 117 pedig kérdéses korú. A méhkas, tölcser vagy tojásdad alakú objektumok agyaggyerő gödrök voltak. Átmérőjük 100 és 270 cm között, mélységük 10 és 160 cm között változott, betöltésük általában barnásszürke és szürkésbarna volt.

A szokásos császárkori leletanyagon túl említésre méltó egy amforatöredék, egy vaskés, egy csonteszköz, terra sigillata töredékek és egy kutyacsontváz.

HÁGÓ ATTILA – KÁDAS ZOLTÁN – MARTA, LIVIU – POP, DAN

290. Nyíregyháza, Rozsrét bokor

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, Ú

2005. január 6-án helyszíni szemlét végeztünk a Nyíregyháza-Debrecen összekötő 4. sz. főút mellett, a Marsó Kft. telepe és a Nyíregyháza Rozsrét bokor 15. sz. alatti ház közötti területen (legelőn), ahol humuszolást végeztek. A lehumuszolt sáv É-i felében húzódó É-D irányú alacsony homokháton egy kb. 50×50 m-es területről bronzkori és újkori mázas cserepeket gyűjtöttünk.

Munkatárs: Szegfű László.

SCHOLTZ RÓBERT

13 KURUCZ K.: Nyíregyháza, Ipari park. In: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2002, 248.; KURUCZ K.: Nyíregyháza, Ipari park. In: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2003, 262.; KURUCZ K.: Nyíregyháza, Ipari park. In: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2004, 254.

